JES
जिजामाता शिक्षण संस्था
शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय
स्थापना वर्ष - २००८
(बी.एड.)
नंदुरबार.
NCTE मान्यता कोड - WRC/५-६/१०२nd/२००८/३०५९७
✲ अध्यक्षा ✲
श्रीमती शोभाताई डी. मोरे
✲ संस्थापक अध्यक्ष ✲
कै.डॉ.दिलीपराव मोरे

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

2.4.7 A variety of assignments given and assessed for theory courses through

1. **Library work**
2. **Field exploration**
3. **Hands-on activity**
4. **Preparation of term paper**
5. **Identifying and using the different sources for study**

NAAC Co-ordinator
J.E.S 's College of Education
Nandurbar (MH)

IQAC Co-ordinator
J.E.S.'s College of Education
Nandurbar (MH)

PRINCIPAL
Jijamata Education Society's
College of Education (B.Ed.)
Nandurbar (Dist. Nandurbar)

पो.बॉक्स नं.०४, वाघोदा रोड, नंदुरबार.४२५ ४१२ जि.नंदुरबार. दूरध्वनी क्र.(०२५६४) २३०१६९
www.jijamataeducation.org email : jesbed127@gmail.com

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

1. **Preparation of term paper**

PAGE No:
DATE / /

Patil Hemlata Ashok
class - B.ed. F.Y.
Sub - PE 3
Roll No - 32

प्र.१ ला अभ्यासक्रमाची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

- अभ्यासक्रमाला इंग्रजीत curriculum हा प्रतिशब्द आहे. लॅटिन भाषेतील currer या शब्दापासून तयार झाली आहे याचा अर्थ होता शर्यतीतील घोड्याचा धावमार्ग (दोन्ही बाजूला सीमा व त्यातून हा घोडा शर्यतीतील घोडा धावत असतो)
  यावरून शिक्षणाचे क्षेत्र शिक्षणप्रक्रियेचा मार्ग अशा प्राप्त होतो.

- Latin verb = To run - curere
- Portuguese = corrida = race

curriculum = acadamic and social Learning race

* vater - अभ्यासक्रम म्हणजे मुलांना शाळेच्या नेतृत्वाखाली मिळणारे सर्वच अनुभव. त्यात वर्गातील कृतींचा, कामांचा त्याचप्रमाणे क्रिडेचाही समावेश होईल. सर्व प्रकारच्या कृतीमधून व्यक्तिगत गरजांची तृप्ती व्हावी तसेच समाजाचे ही कल्याण व्हावे

* Cunning Ham = "कलाकाराला (शिक्षकाला) त्याच्या स्टुडिओमध्ये (शाळेत) त्याच्या कल्पनांप्रमाणे (ध्येय आणि उद्दिष्टांनुसार) त्याच्या साहित्याला विद्यार्थ्याला आकार देण्याचे साधन म्हणजे, अभ्यासक्रम होय.

* मुदलियार आयोग: अभ्यासक्रम म्हणजे केवळ पुस्तकी ज्ञान देणारे व रूढी पद्धतीने शिकवले जाणारे विषय नव्हेत तर शाळेत मिळणाऱ्या सर्व प्रकारच्या अनुभवांचा त्यात अंतर्भाव होतो. त्या दृष्टिने विद्यार्थ्यांच्या जीवनाला सर्व बाजूने स्पर्श करणारे व त्यांच्या व्यक्तिमत्वाचा समतोल स्वरूपात विकास करणारे संपूर्ण शालेयजीवन म्हणजे अभ्यासक्रम

PAGE No.
DATE / /

प्र.2 ब) श्रवणाची प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

→ जसे वाचन ही एक कला आहे, तसेच ऐकणे ही देखील एक कला आहे. जे अनेकांना माहित नाही परंतु ज्याला या ऐकण्याच्या कौशल्याचे महत्व समजते, त्याला इतर कामे सुलभ जाते.

→ जसे की चांगले वाचन, संभाषण, चांगला वक्ता बनणे. असे असले तरीही बहुतेक लोक श्रवण कौशल्याकडे दुर्लक्ष करतात. हे एक मुलभूत ज्ञान आहे जे एखाद्या व्यक्तीला एक चांगला वक्ता, एक चांगला वाचक आणि एक चांगला वाचक आणि एक यशस्वी माणुस बनवू शकते.

प्रभावी श्रवण कौशल्य म्हणजे एखाद्याचे शब्द ऐकणे आणि ~~समजून~~ त्या गोष्टींमध्ये लपलेला संदेश समजून घेणे होय. याद्वारे आपण लोकांचे विचार अधिक चांगल्या प्रकारे समजू शकतो. जेव्हा आपल्याला इतर लोकांच्या मतांचे सखोल ज्ञान असते, तेव्हा आपण त्यांच्याशी सहमत आहोत की नाही हे समजते.

- प्रभावी श्रवण कौशल्यासाठी मानसिक एकाग्रता आणि ऊर्जा आवश्यक असते.
- हे स्वीकार आणि श्रोता यांच्यात एक मानसिक संबंध प्रस्थापित करते.
- यामध्ये तुम्हाला अरपर निर्णय घेण्याची आणि मुल्यमापन करण्याची प्रक्रिया राबवावी लागेल.

श्रवणाचे 2 प्रकार आहेत.

1) गहन श्रवण - Intensive Listening :-

कोणत्याही गोष्टीला लक्षपुर्वक आठवण ठेवणे आणि समजून घेण्यासाठी ऐकणे यालाच प्रभावी अथवा गहन श्रवण असे म्हणतात.

यात ऐकण्याची प्रक्रिया खुप कमी वेळे पुरती मर्यादित असते.

उदा. कोणताही निर्देश ऐकणे, कोणत्या दिवशी शाळेत यायचे आहे हे ऐकणे।

JES
जिजामाता शिक्षण संस्था
शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय
स्थापना वर्ष - २००८
(बी.एड.)
नंदुरबार.
NCTE मान्यता कोड - WRC/५-६/१०२nd/२००८/३०५९७

✻ अध्यक्षा ✻
श्रीमती शोभाताई डी. मोरे

✻ संस्थापक अध्यक्ष ✻
कै.डॉ.दिलीपराव मोरे

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

① गतिमंद विद्यार्थ्यांची वैशिष्ट्ये –

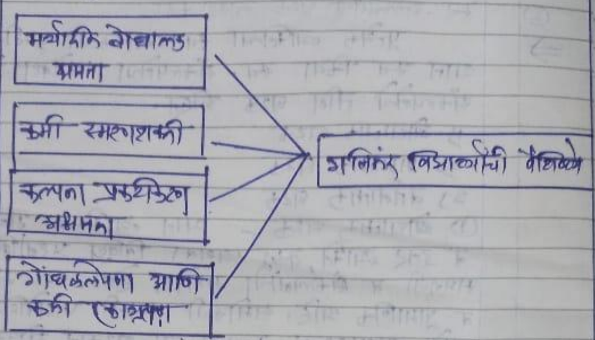

1) मर्यादित बोधात्मक क्षमता –

बुद्धीमत्ता ही जन्मजात असते. वातावरण आंतरक्रिया होवून विकास होतो. गतीमंद क्षमतांच्या वातावरणाशी आंतरक्रिया होवून विकास होतो. गतीमंद विद्यार्थी मर्यादित बोधात्मक क्षमतेमुळे अध्ययन परिस्थितीशी जुळवून घेऊ शकत नाही. व्यावहारिकदृष्ट्या त्यांच्यासाठी असफल ठरते. गुंतागुंतीच्या अमूर्त मानसिक प्रक्रिया गतीमंद विद्यार्थ्यांना कठीण ठरतात. शालेय कार्यातील सामान्य संबोध निर्मितीत ते कमी पडतात. त्यांचा बोधात्मक विकास पुरेसा झालेला नसतो त्यामुळे त्यांची बोधात्मक क्षमता मर्यादित असते. याच कारणामुळे ते बरोबरीच्या अध्ययनार्थीमध्ये स्थान मिळवू शकत नाही

2) कमी स्मरणशक्ती –

गतिमंद विद्यार्थ्यांना गरज असेल तेव्हा माहिती आठवणे कठीण जाते. याचे एक कारण त्यांचे अवधानाची कमतरता हे असते. चांगल्या स्मरणासाठी स्पष्ट अवबोध होणे आवश्यक असते. गतीमंद विद्यार्थ्यांना अवबोधात्मक प्रक्रियेच्या क्षेत्रात अडचणी येतात.

पो.बॉक्स नं.०४, वाघोदा रोड, नंदुरबार.४२५ ४१२ जि.नंदुरबार. दूरध्वनी क्र.(०२५६४) २३०१६९
www.jijamataeducation.org email : jesbed127@gmail.com

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

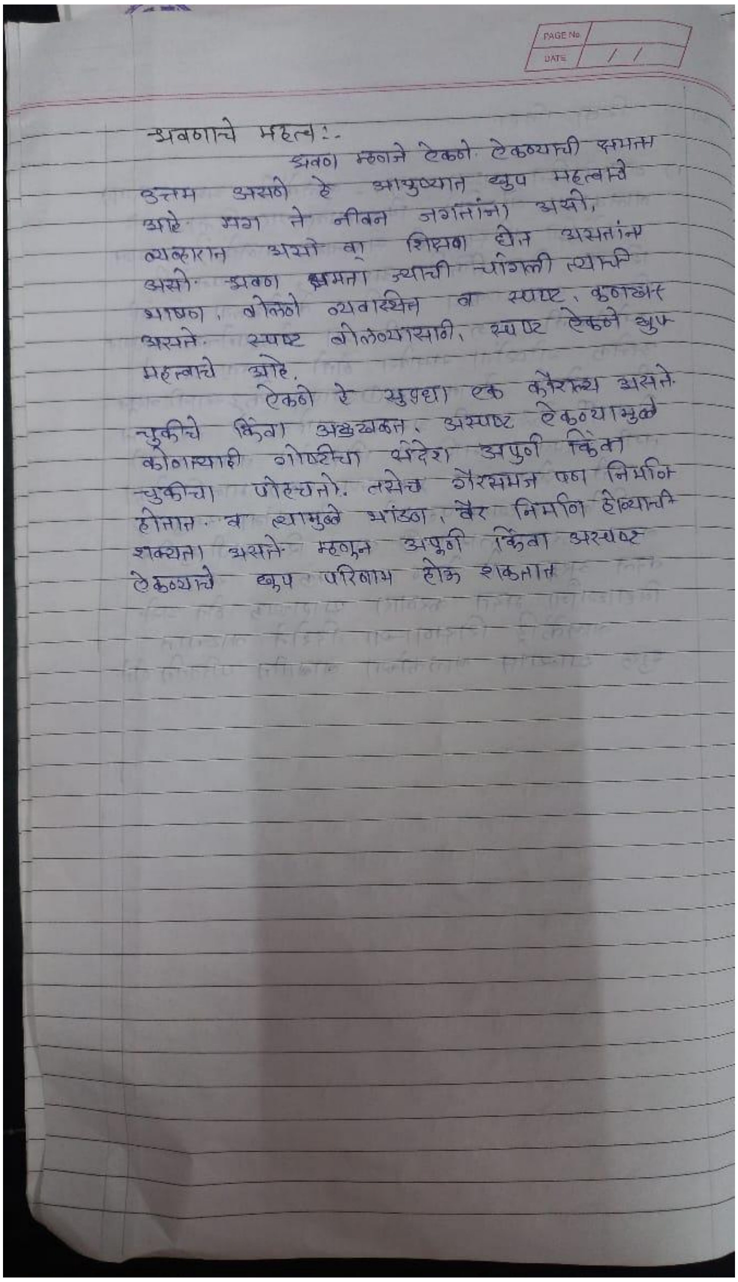

PAGE No
DATE / /

श्रवणाचे महत्व :-

श्रवण म्हणजे ऐकणे. ऐकण्याची क्षमता उत्तम असणे हे आयुष्यात खुप महत्वाचे आहे मग ते जीवन जगतांना असो, व्यवहारात असो वा शिक्षण घेत असतांना असो. श्रवण क्षमता ज्याची चांगली त्याचे भाषण, बोलणे व्यवस्थित व स्पष्ट, कुणाकार असते. स्पष्ट बोलण्यासाठी, स्पष्ट ऐकणे खुप महत्वाचे आहे.

ऐकणे हे सुद्धा एक कौशल्य असते. चुकीचे किंवा अकुशलत. अस्पष्ट ऐकण्यामुळे कोणत्याही गोष्टीचा संदेश अपुर्ण किंवा चुकीचा पोहचतो. तसेच गैरसमज पण निर्माण होतात. व त्यामुळे भांडण, वैर निर्माण होण्याची शक्यता असते म्हणून अपुर्ण किंवा अस्पष्ट ऐकण्याचे खुप परिणाम होऊ शकतात

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

निर्माण करणे, आरोग्य, सुयोग्य परिस्थिती व हालचाली यांची सवय लावणे, शारिरीक क्षमतेचा विकास या अशा प्रकारची उद्दिष्टे भारताच्या शारिरीक शिक्षण व मनोरंजनाच्या आखाड्यात दिलेली आहेत

प्र.2 ग) सामान्य आजारांच्या प्रतिबंधातील योगाची भुमिका स्पष्ट करा?

योगासनांमुळे मानवी शरीराला अनेक फायदे होतात. योगाचे बरेच फायदे असून शरिराच्या व्याधी कमी होतात तसेच मानसिक स्थिती खंबीर होते यामुळे रक्तसंचलन प्रक्रिया सुधारते, पचनक्रिया आणि मानसिक शांतता आपल्याला लाभते. आजच्या धकाधकीच्या जीवनात आरोग्याचे अनेक प्रश्न निर्माण होऊ लागले आहेत. शारिरीक समस्यांबरोबर मानसिक व्याधींचे प्रमाणही वाढू लागले आहेत. योगासनांमुळे शरीराबरोबरच मानसिक आरोग्यही सुधारत असते. आरोग्याच्या सततच्या तक्रारींना माणूस वैतागून जातो. आणि मानसिक आरोग्य तंदुरुस्त ठेवण्यासाठी योगासने आणि प्राणायाम नियमित रुपात केला पाहिजे

योगासनांमुळे शरीराबरोबरच मनाचाही विकास होतो. सकारात्मक विचार मनामध्ये निर्माण होऊन मानसिक ताण कमी होतो. परिणामी रागावर नियंत्रण येते आणि रोगा- पासून मुक्ती मिळते. योगामुळे शरिर आणि मनावर खूप चांगला परिणाम होतो आणि आरोग्य सुधारते तरीही तो औषधांना पर्याय नाही. प्रशिक्षित योग शिक्षकाकडून योगासने शिकणे महत्वाचे आहे. चांगल्या आरोग्यासाठी योगासनांना उपयोग करून घेणे गरजेचे आहे. योगाने स्फुर्ती आणि उत्साह वाढतो. स्नायु बळकट होतात. रोगप्रतिकार शक्ती वाढते. तणावावर नियंत्रण ठेवता येते. पचनक्रिया, मज्जासंस्था आणि श्वसनसंस्थेचे कार्य सुधारते

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

PAGE No.
DATE /

3) आपत्कालीन व्यवस्थापन :-

आपत्ती म्हणजे अचानक ओढवलेले मोठे दुर्दैवी संकट होय. आपत्ती म्हणजे सर्वनाश करणारी गंभीर घटना होय

संकटाची हाताळणी करणे व त्यापासून मानवाची मुक्तता करणारे ज्ञानशाखा म्हणजे आपत्ती व्यवस्थापन होय.

पाश्चिमात्य व पौर्वात्य देशातही संकटांशी सामना करण्याची ही ज्ञानशाखा नित्य नव्याने विकसित होत आहे. या ज्ञानशाखेत नव्याने भर पडत आहे.

जनसंपर्काचे सुनिश्चित रूप व त्याचे संस्था व त्यांच्या व्यवस्थापनातील योगदान हा वर्तमानकाळातील चर्चेचा प्रमुख विषय होय.

आपत्ती मध्ये नैसर्गिक आपत्ती आणि मानवनिर्मित आपत्ती अशा दोन आपत्तींचा समावेश होतो. या दोन्हींचे आपत्ती व्यवस्थापन ही सखोल व एक विस्तृत स्वरूपाची शास्त्रीय विद्याशाखा उदयास येते यामध्ये अनेक शाखांचा समावेश होत आहे

पो.बॉक्स नं.०४, वाघोदा रोड, नंदुरबार.४२५ ४१२ जि.नंदुरबार. दूरध्वनी क्र.(०२५६४) २३०१६९
www.jijamataeducation.org email : jesbed127@gmail.com

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

PAGE No.
DATE / /

Name- Hemlata Ashok Patil
Sub- PE-4
class- B.ed. First Year
Roll No-
Date-

प्र.१ अ) आरोग्य व शारिरिक शिक्षणातील संबंध लिहा?

→ भारतात आरोग्य शिक्षणाशी संबंधीत कार्य आरोग्य मंत्रालय व शारिरिक शिक्षणाचे कार्य युवक व खेळ मंत्रालयातर्फे केले जाते.

मानवी बल विकास, चांगले आरोग्य राखण्यास मदत, साहचर्य आणि मैत्रीपूर्व स्पर्धा-साठी क्रिडा व शारिरिक शिक्षण अत्यावश्यक आहेत युवकांच्या व्यक्तिमत्व विकासावर खेळ व क्रिडेचा सकारात्मक परिणाम होतो. क्रिडेमधील उत्कृष्टता, कार्यमान, राष्ट्रगौरव आणि देशप्रेमाची भावना वाढवते.

- आरोग्य शिक्षण	शारिरिक शिक्षण
- भारतात 1983 मध्ये राष्ट्रीय आरोग्य धोरणांतर्गत जन्मदर २१ व मृत्युदर 9 करणे तसेच प्रजनन एक पर्यंत आणण्याचे लक्ष्य ठेवण्यात आले.	- 1984 मध्ये संसदेत राष्ट्रीय क्रिडा धोरण निश्चित झाले. - त्याचे उद्दिष्ट देशातील खेळ व क्रीडांचा दर्जा उंचावणे - 1986 चे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात देखील क्रिडा धोरणाचा संबंध होता

- आरोग्य शिक्षण - जी व्यक्ती शारिरिकदृष्ट्या सुदृढ असते अशी व्यक्ती स्वस्थ्य मानली जाते, जी उचितपणे आपल्या सर्व अवयवांना कार्यरत ठेवू शकते. आणि बदलत्या वातावरणात स्वतःला अनुकूल ठेवू शकते Health म्हणजे आरोग्य किंवा स्वास्थ्य.
- स्वामी विवेकानंद आरोग्य ही निरामयतेची सकारात्मक स्थिती आहे. ज्यात चांगले समृद्ध आयुष्य जगण्यासाठी व्यक्तीच्या मानसिक आणि शारिरिक क्षमतांचा

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

JES
शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय
स्थापना वर्ष – २००८
(बी.एड.)
नंदुरबार.
जिजामाता शिक्षण संस्था
NCTE मान्यता कोड – WRC/५-६/१०२nd/२००८/३०५९७

✻ अध्यक्षा ✻
श्रीमती शोभाताई डी. मोरे

✻ संस्थापक अध्यक्ष ✻
कै.डॉ.दिलीपराव मोरे

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

PAGE No.
DATE / /

प्र ३रा टिपा लिहा.

1) ध्यानाचे महत्व! –

- ध्यानामुळे निर्णयक्षमता वाढते
- विचार व शरिराची आसक्ती सुटते
- संवेदनशीलता वाढते
- मनाचे आवेग व संवेदनांवर उत्तम निरिक्षण होते
- काम करण्याची क्षमता वाढते.
- एकाग्रता व स्मरणशक्ती चांगली होते.
- मन वर्तमानात राहू लागते. मनः शांती लाभते
- जागरूकता वाढते
- कार्य करणाऱ्या ऊर्जेचा स्तर वाढतो
- संकटांशी सामना करण्याची क्षमता वाढते
- मौनाचा आनंद घेण्याची शिकवण मिळते. संपुर्ण आनंद मिळतो. शरीर व मनाचे स्वास्थ्य राहते
- आबालवृद्धांपासून सगळ्यांनाच उपयुक्त ठरते
- मनाला तणावमुक्त करते.
- चेतनेचा स्तर वाढून अहंकार विलिन होतो.
- ध्यानामुळे ईश्वराच्या निकट पोहचतो
- ध्यानातून आंतरिक आनंद मिळतो
- शरीर व मनाचे संतुलन प्राप्त होते
- मी कोण हे जाणुन घ्यायला मदत करते
- माणसाची भावनिक हुशारी वाढू लागते
- ध्यानामुळे व्यसन कमी होतात
- मेंदुतील अल्फा लहरींचे प्रमाण वाढते
- ध्यानामुळे परिस्थितीमुळे पाहण्याची वस्तुनिष्ठ दृष्टि प्राप्त होते
- ध्यानामुळे स्वतः विषयीची एक प्रकारची अतिशय सखोल ज्ञान निर्माण होत आहे
- ध्यानमय योगासनामुळे शरीर व मन यामध्ये एकात्मता साधायला मदत होते.
- ध्यानमय योगासनामुळे शरीर व मन यामध्ये एकात्मता साधायला मदत होते

पो.बॉक्स नं.०४, वाघोदा रोड, नंदुरबार.४२५ ४१२ जि.नंदुरबार. दूरध्वनी क्र.(०२५६४) २३०१६९
www.jijamataeducation.org email : jesbed127@gmail.com

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

अंतर्गत परिक्षा क्र-2

नाव- जयदीप सुहास तटावरकर

वर्ष - प्रथम वर्ष

विषय - (PE-1)

रोल नं- 28

प्र.1 अ वैकासिक कार्य स्पष्ट करून, बालव्यवस्थेतील वैकासिक कार्य विशद करा.

⇒ "Development task is one which arises of certain peridd in the life of the Individual, Successful accomplishment of which leats to his happiness and Success with later tasks, while failure leats to unhappiness and difficulty with later tasks."

जे कार्य विशिष्ट वयात किंवा त्या वयाच्या आसपास निर्माण होते, त्या कार्यातील यशामुळे आयुष्यात व्यक्ती सुखी बनते व पुढील आयुष्यातील वैकासिक कार्ये संपादन करण्यात यशस्वी होते. त्याचबरोबर ज्या कार्यातील अपयशामुळे व्यक्ती पुढील आयुष्यात दुःखी बनते व पुढील आयुष्यातील वैकासिक कार्येही तिला यशस्वीपणे संपादित करता येत नाहीत त्या कार्याला वैकासिक कार्ये म्हणतात.

वैकासिक कार्यांचे तीन उगम -

(1) शारीरिक परिपक्वन
(2) सामाजिक दडपणे
(3) व्यक्तिगत मूल्ये

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

थॉर्नडाईकने अध्ययनासंबंधीचे सांगितलेले नियम -

1) सज्जतेचा किंवा मनस्थितीचा नियम
2) सरावाचा नियम
3) परिणामाचा नियम
4) प्रतिक्रियेच्या समर्पकतेचा नियम
5) परिणामाच्या वैविध्यतेचा नियम

शैक्षणिक महत्त्व -

1) शारीरिक पक्वता असल्याशिवाय मुलांना शारीरिक कौशल्ये शिकविणे फारसे उपयुक्त नसते.
2) अध्ययनासाठी ज्याप्रमाणे शारीरिक पक्वतेची अथवा तयारीची गरज असते त्याप्रमाणे अध्ययन करण्याची मानसिक तयारी पाहूनच अध्यापन करावे.
3) विद्यार्थ्याला एखाद्या विषयाबद्दल जर आवड असेल तर तो विषय शिकण्यासाठी तो मानसिक दृष्ट्या तयार असतो. म्हणून अभ्यासक्रम, पाठ्यपुस्तके, अध्यापन पद्धती ठरवतांना विद्यार्थ्यांच्या अभिरुचीचा विचार करणे आवश्यक आहे.
4) विद्यार्थ्यांनी एखाद्या विषयाच्या अध्ययनाला तयार व्हावे असे वाटत असेल तर त्यांच्यामध्ये तशी प्रेरणा निर्माण करणे आवश्यक आहे व हे काम शिक्षकाला करता आले पाहिजे.
5) प्रेरणा ही गरजेतून निर्माण होत असल्याने व प्रेरणेशिवाय अध्ययन होणे कठीण असल्याने विद्यार्थ्यांच्या गरजा लक्षात घेऊनच त्यांना शिक्षण दिले पाहिजे.
6) सरावामुळे प्रतिक्रिया दृढ होतात या नियमाची दखल घेऊन विद्यार्थ्यांना वारंवार अध्ययन विषयाची उजळणी तयार केले पाहिजे.
7) ज्या प्रतिक्रियांचा परिणाम सुखद असतो त्या दृढमूल होतात. याचा विचार करून शिक्षकाने वर्गात अध्यापन करीत असतांना विद्यार्थ्यांच्या योग्य उत्तराला अथवा वर्तनाला सुखद असा प्रतिसाद देणे आवश्यक आहे.
8) विद्यार्थ्यांनी केलेल्या अध्ययनाचे कौतुक शिक्षक व पालकांनी केल्यास तो विद्यार्थी पुन्हा अध्ययनास प्रवृत्त होतो.

पो.बॉक्स नं.०४, वाघोदा रोड, नंदुरबार.४२५ ४१२ जि.नंदुरबार. दूरध्वनी क्र.(०२५६४) २३०१६९
www.jijamataeducation.org email : jesbed127@gmail.com

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

PAGE No.
DATE / /

सुसंवादी विकास असतो. हे व्यक्तीचे संपूर्ण पर्यावरणाशी समायोजन आणि शरीर व मनाचे स्वास्थ सुचवते.

- WHO - Health is education is any combination of learning experiences designed to help individuals and communities improve their health, by increasing their knowledge or influencing their attitudes.

- आरोग्याचे विविध पैलु - 1) वैयक्तिक आरोग्य 2) सार्वजनिक आरोग्य 3) भौतिक आरोग्य 4) मानसिक आरोग्य 5) सामाजिक आरोग्य 6) आध्यात्मिक आरोग्य

* आरोग्याची निर्धारके = आरोग्याची निर्धारिके जैविक, वर्तनविषयक, समाजसंस्कृतीविषयक, आर्थिक आणि परिस्थितीशी निगडित आहेत. पोषण, पर्यावरण, अनुवंशशास्त्र, जीवनशैली

* शारिरिक शिक्षण: - शारिरिक शिक्षण हा अनुभवांचा सामुहिक परिणाम आहे. जो वैयक्तिक हालचालींद्वारे प्राप्त होतो

- कैसिडि - कारक कृती केंद्रित अनुभवांनी व्यक्तीमधे जे बदल घडतात. त्यांना शारिरीक शिक्षण म्हणतात.

- निक्सन आणि कोजन - शारिरीक शिक्षणाच्या पूर्ण प्रक्रियेचा असा भाग आहे ज्याचा संबंध सशक्त स्नायुंची प्रक्रिया, स्नायुंची संबंधीत क्रिया आणि त्याद्वारे व्यक्तीत होणाऱ्या बदलांच्या परिणामाशी आहे

- खिलाडु वृत्ती आणि सेवाभाव हे उत्तम नागरिक बनविण्यास पोषक असलेल्या अशा गुणांचा विकास करणे, मानसिक ताणतणाव व्यवस्थापन कौशल्य विकास, बौद्धिक निर्णयक्षमतेचा विकास, सर्वांग परिपुर्ण खेळ व मनोरंजन यांची आवड

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

Page No
Date :

vi) दैनंदिन जीवनावश्यक संकल्पना आत्मसात करणे-
दैनंदिन जीवनातील आवश्यक गोष्टींचे संबोध विकसित होतात. भाषिक विकासामुळे कठीण शब्दांचे अर्थ, कथाकथन याबाबी विकसित होतात.

vii) सारासारविवेक, नीतिमत्ता आणि मूल्यश्रेणी यांचा विकास घडवणे-
नैतिकता, मूल्ये यांचा विकास होतो. योग्य व अयोग्यतेची जाणीव होते. समाजमान्य वर्तन स्वीकारून सत्य, अहिंसा, संवेदनशीलता, सौजन्यशीलता, अशा मूल्यांचे महत्व जाणून त्यानुसार वर्तन केले जाते.

viii) सुयोग्य सामाजिक अभिवृत्तींचा विकास करणे -
शालेय अनुभवांमुळे बालकांच्या अभिवृत्तींचा विकास होतो. आपल्या सभोवतालच्या समाज आणि संस्था यांच्या प्रति त्याला सुयोग्य सामाजिक अभिवृत्ती विकसित करावयाच्या असतात.

प्र. 2 ब) थॉर्नडाईकची प्रयत्न प्रमाद पद्धती स्पष्ट करून, त्याचे शैक्षणिक महत्व लिहा.

⇒ थॉर्नडाईकने ही उपपत्ती इ.स. 1898 मध्ये Animal intelligence या ग्रंथात प्रथम मांडली. ही साहचर्यवादी उपपत्ती आहे. कोणतीही नवीन गोष्ट शिकायची असेल तर त्यासाठी अनेक प्रयत्न करावे लागतात. प्रयत्न करीत असतांना अनेक चुका होण्याची शक्यता असते. पहिल्या प्रयत्नात जितक्या चुका होतात तितक्या दुसऱ्या किंवा तिसऱ्या प्रयत्नात होत नाहीत अर्थात एकामागून एक प्रयत्न करीत जाणे आणि नंतरच्या प्रत्येक प्रयत्नात अगोदरच्या काही चुका टाळण्याचा प्रयत्न / सुधारण्याचा प्रयत्न करणे अशा प्रकारे चुका आणि शिका या पद्धतीने कोणतीही कला प्राप्त होते. शिकण्याच्या या पद्धतीला प्रयत्न प्रमाद पद्धती असे म्हटले आहे.

थॉर्नडाईक अध्ययन प्रक्रियेमध्ये प्रत्यक्ष कृतीला तसेच मज्जासंस्थेच्या कार्याला अधिक महत्व देतो.

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./

दिनांक :

PAGE No.
DATE

* रेमर्स - शाळेच्या नियंत्रणाखाली शिकणाऱ्याला प्राप्त होणारा सर्व अनुभवांचा योग म्हणजे अभ्यासक्रम. योजनाबद्ध अध्ययन अनुभवांची गतिशील व नेहमी बदलती मालिका म्हणजे अभ्यासक्रम होय

अभ्यासक्रमाचे स्वरूप :-

1) उद्दिष्टे 2) आशय 3) शैक्षणिक अनुभव
4) मुल्यमापन

1) उद्दिष्ट - अभ्यासक्रम हा उद्दिष्टांवर आधारलेला असतो. उद्दिष्टे अभ्यासक्रमामध्ये स्पष्टपणे नमूद केलेली असतात. शिक्षणातून काय साध्य करायचे आहे हे उद्दिष्टातून कळते

2) आशय - उद्दिष्टांच्या पुर्तीसाठी विशिष्ट क्षेत्र निवडली जातात 1) भाषा 2) गणित 3) समाजोपयोगी उत्पादनकार्य 4) कला 5) सृजनशील उपक्रम. सर्व मुलांसाठी किमान व समान क्षमतांच्या स्वरूपावर आशय आधा

पो.बॉक्स नं.०४, वाघोदा रोड, नंदुरबार.४२५ ४१२ जि.नंदुरबार. दूरध्वनी क्र.(०२५६४) २३०१६९
www.jijamataeducation.org email : jesbed127@gmail.com

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

Page No.
Date

बाल्यावस्थेतील वैकासिक कार्ये -

i) सामान्य खेळांसाठी आवश्यक शारीरिक कौशल्ये शिकणे -
बाल्यावस्थेत आपल्या शारीरिक विकासाच्या आधारे बालक विविध चालणे, पळणे, खेळणे अशी कौशल्ये आत्मसात करते. मुलांमध्ये खेळण्याची स्वाभाविक प्रवृत्ती असते.

ii) अवयव वाढीसाठीचा सर्वांगपूर्ण दृष्टिकोन तयार करणे -
या अवस्थेत शरीराच्या वाढीचा वेग, वातावरण व अनुवंशानुसार, कमी जास्त असतो. पण बाल्यावस्थेच्या शेवटच्या अवस्थेत त्याच्या अवयवांचा विकास झालेला असतो.

iii) समवयस्कांशी मिळते जुळते घ्यावयास शिकणे -
समवयस्कांसोबत राहणे या अवस्थेत बालक सवंगड्यासोबत खूप वेळ व्यतीत करतो. हा समूह बालकांमध्ये आत्मनियंत्रण, साहसी वृत्ती, सहनशीलता, दुसऱ्यांप्रति सद्भावना अशा बाबी विकसित करण्यास मदत करतो. यातून बालकात समवयस्कांशी मिळते जुळते घेण्याची वृत्ती विकसित होते. प्र

iv) सुयोग्य लैंगिक भूमिका स्विकारणे -
या वयात विरुद्धलिंगी पालकांबद्दल निर्माण झालेले आकर्षण कमी होवून स्वत:ची लिंगनिहाय भूमिका बालक स्विकारतो. मुले मुलांकडून अपेक्षित असलेली कार्ये करण्याचा तर मुली त्यांच्या लिंग भूमिकानुसार कार्य करणे शिकतात. आपले शरीर दुसऱ्या मुलासारखे आहे किंवा दुसऱ्या मुलीपेक्षा भिन्न आहे याची त्यांना जाणीव होते.

v) वाचन, लेखन आणि गणन ही मूलभूत कौशल्ये आत्मसात करणे -
या अवस्थेत बालकाच्या औपचारिक शिक्षणाची सुरवात झालेली असते.

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

प्र.३रा टिपा लिहा.

१) बालकेंद्रित अभ्यासक्रम :- बालकेंद्रित अभ्यासक्रमात बालकांच्या बौद्धिक विकासावर भर दिला जातो. बालकेंद्रित शिक्षण ही संकल्पना बालकेंद्रि अध्ययन शिक्षण, विद्यार्थीकेंद्रि अध्ययन, अध्ययन केंद्रि शिक्षण अशा एकाच अर्थाच्या वेगवेगळ्या संज्ञांनी ओळखली जाऊ लागली. या संकल्पनेच्या आशयात अनेक गोष्टींचा समावेस होतो. मुलतः यामध्ये तीन गोष्टी येतात. ① आपण केंद्रस्थानी नसून विद्यार्थी केंद्रस्थानी असणार आहेत, हे स्वीकारून तशी आपली मानसिकता शिक्षकांना तयार करावी लागते. ② या प्रकारच्या नव्या मानसिकतेतून वर्गातील अध्यापनपद्धतीत शिक्षकांना आमुलाग्र बदल करावा लागतो ③ आज शिक्षकांची भुमिका बदल असून तो केवळ अध्यापक न राहता विद्यार्थ्यांना मदत करणारा साहाय्यक होत असे.

बालकेंद्रि शिक्षणाच्या दिशेने वाटचाल सुरु झाल्यास बालकांच्या बाबतीत परिवर्तन होते.

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

PAGE No.

DATE / /

e) व्यापक (दिर्घ) श्रवण :- Extensive Listening.

कोणत्याही गोष्टीला सहज समजणे किंवा मनोरंजना साठी ऐकणे यालाच व्यापक श्रवण असे म्हणतात.

यात ऐकणारा गोष्टींना पुर्ण लक्षपुर्वक ऐकत नाही.

उदा. वर्गातील व्याख्यान, रेडिओ ऐकणे, गाणे ऐकणे

* परस्पर संवादात्मक श्रवण - असे श्रवण ज्यात श्रवण करणारा बोलु पण शकेल आणि बोलणाऱ्या व्यक्ती पर्यंत आपले विचार पोहचवू शकेल. यालाच परस्पर संवादात्मक श्रवण असे म्हणतात

उदा. मित्रांच बोलणं, फोनवर गोष्ट करणं.

* अपरस्पर संवादात्मक श्रवण - असे श्रवण जिथे ऐकणारा आपली गोष्ट वा विचार बोलणाऱ्या पर्यंत पोहचवू शकत नाही, अशा श्रवणाला अपरस्पर संवादात्मक श्रवण असे म्हणतात

- उदा. रेडिओ, भाषण, सेमिनार.

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

JES
जिजामाता शिक्षण संस्था
शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय
स्थापना वर्ष - २००८
(बी.एड.)
नंदुरबार.
NCTE मान्यता कोड - WRC/५-६/१०२nd/२००८/३०५९७

✲ अध्यक्षा ✲
श्रीमती शोभाताई डी. मोरे

✲ संस्थापक अध्यक्ष ✲
कै.डॉ.दिलीपराव मोरे

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

Page No.
Date :

७) कल्पना प्रकटीकरणातील अक्षमता -

बालकांची मौखिक आणि लिखित अभिव्यक्ती क्षमता असते. गतीमंद बालकांना संयुक्तिक शब्द वापरण्यास अडचणी येतात. त्यांची अपरिपक्वता आणि भावनिक असुरक्षितता हे त्याचे प्रमुख कारण आहे. गतिमंद विद्यार्थी शब्दांपेक्षा हावभावांद्वारे विचार व्यक्त करतात. ते भविष्याबद्दल विचार करण्यास अक्षम असतात.

८) गोंधळलेपणा आणि कमी एकाग्रता -

Curtis K and Shamer J.P. (1980) यांच्या संशोधनातून स्पष्ट झाले आहे की गतीमंद विद्यार्थ्यांची अवधान कक्षा अन्य विद्यार्थ्यांच्या तुलनेत कमी असते. राव आणि राजगुरू (1995) यांच्या संशोधनात नेमक्या परिस्थितीत अध्ययन सामग्री सादरीकरणात गतीमंद विद्यार्थी आणि साधारण विद्यार्थ्यांमध्ये एकाग्रता आणि अवधानाच्या दृष्टीने फरक आढळला नाही. त्यामुळे कोणतेही यशस्वी कार्य करतांना ते अवधान केंद्रित करू शकतात.

पो.बॉक्स नं.०४, वाघोदा रोड, नंदुरबार.४२५ ४१२ जि.नंदुरबार. दूरध्वनी क्र.(०२५६४) २३०१६९
www.jijamataeducation.org email : jesbed127@gmail.com

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

Library work

NAAC Co-ordinator J.E.S 's College of Education Nandurbar (MH)

IQAC Co-ordinator J.E.S.'s College of Education Nandurbar (MH)

PRINCIPAL Jijamata Education Society's College of Education (B.Ed.) Nandurbar (Dist. Nandurbar)

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

Library work

NAAC
Co-ordinator
J.E.S.'s College of Education
Nandurbar (MH)

IQAC
Co-ordinator
J.E.S.'s College of Education
Nandurbar (MH)

PRINCIPAL
Jijamata Education Society's
College of Education (B.Ed.)
Nandurbar (Dist.-Nandurbar)

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

1. **Identifying and using the different sources for study**

1. **Open Library :** https://openlibrary.org/

2 **Jamessprunt.libguides**.: https://jamessprunt.libguides.com/

3. **English Pedagoggy :** https://www.youtube.com/live/ktVloK76rYU?si=s9Pwkb-ZzGC38xvL

4**. Other Link :** https://youtu.be/y3ZeftNjNjk?si=xsmUZMAiaSBMY-qP

https://youtu.be/nSPAYUQebSE?si=R9Qh-c-yYUbbEonL

NAAC Co-ordinator J.E.S.'s College of Education Nandurbar (MH)

IQAC Co-ordinator J.E.S.'s College of Education Nandurbar (MH)

PRINCIPAL Jijamata Education Society's College of Education (B.Ed.) Nandurbar (Dist. Nandurbar)

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

1. **Identifying and using the different sources for study**

NAAC Co-ordinator J.E.S 's College of Education Nandurbar (MH)

IQAC Co-ordinator J.E.S.'s College of Education Nandurbar (MH)

PRINCIPAL Jijamata Education Society's College of Education (B.Ed.) Nandurbar (Dist. Nandurbar)

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

✻ अध्यक्षा ✻
श्रीमती शोभाताई डी. मोरे

✻ संस्थापक अध्यक्ष ✻
कै.डॉ.दिलीपराव मोरे

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./

दिनांक :

पो.बॉक्स नं.०४, वाघोदा रोड, नंदुरबार.४२५ ४१२ जि.नंदुरबार. दूरध्वनी क्र.(०२५६४) २३०१६९
www.jijamataeducation.org email : jesbed127@gmail.com

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

जा.क्र.जिशिसं/बी.एड./ दिनांक :

NAAC
Co-ordinator
J.E.S 's College of Education
Nandurbar (MH)

IQAC
Co-ordinator
J.E.S.'s College of Education
Nandurbar (MH)

PRINCIPAL
Jijamata Education Society's
College of Education (B.Ed.)
Nandurbar (Dist. Nandurbar)

C:\Program Files (x86)\PDF Tools AG\3-Heights(TM) Document Converter Service\Temp\a278651e3d089bb8a1c7965f90a4e31c39c558fbd9cadbf460350a192696c8f8.docx

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : PE5 — **वर्ष : द्वितीय वर्ष**

गुण : २० गुण — **वेळ : ११.०० ते १२.००**

प्र. १ अ) समावेशक शिक्षणाची संकल्पना व वैशिष्टये लिहा.

किंवा

ब) समानतेचे प्रकार सांगून शिक्षणाचा समान संधीसाठी संविधानात्मक तरतुदी लिहा. (६ गुण)

प्र. २ अ) श्रवणदोष असणाऱ्या बालकांच्या समस्या व उपाय लिहा.

किंवा

ब) समावेशक शिक्षणात शिक्षकांची भूमिका स्पष्ट करा. (६ गुण)

प्र.३ रा - िपा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**

१. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९८६.
२. सर्व शिक्षा अभियान
३. तोंडी परीक्षा
४. सिकलसेल

विषय : PE6 — **वर्ष : द्वितीय वर्ष**

गुण : २० गुण — **वेळ : १.०० ते २.००**

प्र.१ ला. अ) नैदानिक चाचणीची संकल्पना स्पष्ट करून, नैदानिक चाचणीची आवश्यकता लिहा.

किंवा

स्तंभलेखन व वारंवारिता बहुभूज आलेखातील फरक स्पष्ट करून, वारंवारिता बहुभूज आलेखाचे महत्व लिहा. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) पुस्तकासह चाचणी (Open Book Examination) चे अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करून, पुस्तकासह परीक्षेची आवश्यकता लिहा.

किंवा

प्रश्नपेढीची संकल्पना स्पष्ट करून प्रश्नपेढीचीचे उपयोग लिहा. (६ गुण)

प्र.३ रा - िपा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**

1- संपादन चाचणी व अभिक्षमता चाचणी फरक स्पष्ट करा.
2- वस्तुनिष्ठ प्रश्नाचे फायदे व मर्यादा लिहा..
3-T गुणांकाचे वैशिष्टये लिहा.
4- पाच विद्यार्थ्यांना विज्ञान विषयात ६४,६७,७५,४२,८२ गुण मिळाले, तर त्याचे मध्यमान किती.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : मराठी **वर्ष : द्वितीय वर्ष**

गुण : २० गुण **वेळ : ११.०० ते १२.००**

प्र.१ ला. अ) वृत्तांचे प्रकार सांगून अक्षर गणवृत्त स्पष्ट करा. .

किंवा

मराठी भाषा शिक्षकांची संघटनेची आवश्यकता स्पष्ट करा. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) विद्यार्थ्यांमध्ये काव्य अध्ययनाची गोडी निर्माण व्हावी यासाठी कोणते उपक्रम राबवता येतील.

किंवा

बोली भाषेचा अर्थ सांगून वराडी बोली व अहिराणी बोली स्पष्ट करा (६ गुण)

प्र.३ रा - िपा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**

1- नववधू.
2- ऑनलाईन शिक्षण आणि डिजिटल शिक्षण.
3- पादा कुलक.
4- मुक्त छंद.

विषय : हिंदी **वर्ष : द्वितीय वर्ष**

गुण : २० गुण **वेळ : १.०० ते २.००**

प्र. १. दो मे से एक प्रश्न का उत्तर लिखिए (Any one) **6 mks**

A. रचना शिक्षण के प्रकार स्पष्ट किजीए।

OR

B. रचना शिक्षण कि विधीयाँ स्पष्ट किजीए ।

प्र.२. दो मे से एक प्रश्न का उत्तर लिखिए (Any one) **6 mks**

C. हिंदी भाषा विकास के लिये कार्य करनेवाली राष्ट्रीय संस्थाए बताईए।

OR

D. हिंदी अध्यापन मे निर्माण होनेवाली समस्याए बताईए।

Que.3. िप्पणी किजीए (Any two) **8 mks**

E) कल्पना विस्तार.
F) रचना शिक्षण का उद्देश .
G) सरस्वती यात्राए.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : इंग्रजी | **वर्ष : द्वितीय वर्ष**
गुण : २० गुण | **वेळ : ११.०० ते १२.००**

Q-1 - Explain concept of curricular. and write benefits of extra-curricular activities.

OR

Explain the importance and need of co curricular activities (6mks)

Q-2 Explain the importance and need of curriculum.

OR

Difference between the normal classroom and constructivist classroom. (6 mks)

Q-3 Short Notes (Any two) 8 mks

1- Criteria of selection of the movies
2- Objectives of CCE
3- Merits of using movies in teaching of English.

विषय : गणित | **वर्ष : द्वितीय वर्ष**
गुण : २० गुण | **वेळ : १.०० ते २.००**

प्र.१ ला. अ) गणित विषयात सातत्यपूर्ण आणि सर्वकष मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करून, अकारिक मूल्यनिर्धारण स्पष्ट करा.

किंवा

विशेष गरजा असलेल्या मुलांमध्ये गणिताच्या अध्ययनाचे मूल्यनिर्धारण स्पष्ट करा. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) गणित विषय व्यावसायिक विकासाचे उपक्रम लिहून व्यावसायिक विकासाची आवश्यकता लिहा.

किंवा

चांगल्या गणित शिक्षकाचे गुण लिहून, 21 व्या शतकातील गणित शिक्षकाची भूमिका लिहा. (६ गुण)

प्र.३ रा - ि□पा लिहा (कोणतेही दोन) (८ गुण)

1- संचाचे प्रकार.
2- बहुलक.
3- रेषा, रेषाखंड व किरण.
4- त्रिकोण DEF काढा. (DE = 2.5 CM, EF= 3.00CM)

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : ईतिहास — **वर्ष : द्वितीय वर्ष**
गुण : २० गुण — **वेळ : ११.०० ते १२.००**

प्र.१ ला. अ) संविधान म्हणजे काय संविधानातील प्रास्ताविका स्पष्ट करा. किंवा
भारतीय नागरिकांचे मूलभूत हक्क लिहा. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम लिहा. किंवा
1857 चा राष्ट्रीय उठावाची कारणे लिहा. (६ गुण)

प्र.३ रा - टिपा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**
1- होमरूल आंदोलन
2- दुसरी गोलमेज परिषद
3-फैजपुर अधिवेशन

विषय : भुगोल — **वर्ष : द्वितीय वर्ष**
गुण : २० गुण — **वेळ : १.०० ते २.००**

प्र.१ ला. अ) पृथ्वीची अंतर्गत रचना आकृती सह स्पष्ट करा. किंवा
सागर जल-संपत्तीचे महत्त्व तुम्ही मुलांना कशा पद्धतीने समजावून सांगाल. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) भूगोलाच्या विविध संघटना स्पष्ट करा. किंवा
भूगोल अध्यापनात इ-स्रोताचे महत्त्व लिहा (६ गुण)

प्र.३ रा - टिपा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**
1- बेटाचे प्रकार.
2- क्षेत्रभेट.
3- दहशतवाद.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : विज्ञान | **वर्ष : द्वितीय वर्ष**

गुण : २० गुण | **वेळ : ११.०० ते १२.००**

प्र.१ ला. अ) विज्ञान शिक्षकाची व्यवसायिक विकासाची संकल्पना स्पष्ट करून विज्ञान शिक्षकाचा व्यवसायिक विकासाचे महत्त्व लिहा
किंवा
पर्यावरण जागरूकता व शाश्वत विकासासाठी विज्ञान शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) न्यूटनचा गतिविषयक पहिला नियम स्पष्ट करून गतीचे प्रकार लिहा.
किंवा
उष्णतेचे संक्रमण संकल्पना स्पष्ट करून उष्णतेचे संक्रमणाचे प्रकार लिहा. (६ गुण)

प्र.३ रा - िपा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**

1- संयोग अभिक्रिया व अपघटन अभिक्रिया.
2- पचन संस्था व उत्सर्जन संस्था.
3- चंद्रयान 3

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,
जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : PE1 | **वर्ष : प्रथम वर्ष**
गुण : २० गुण | **वेळ : ११.०० ते १२.००**

प्र.१ ला. अ) बाल्यावस्थेची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करून, बालविकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
किंवा
वैकसिक कार्य स्पष्ट करून, बालव्यवस्थेतील वैकासिक कार्य विशद करा. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) गार्डनरचा बहुविध बुद्धिमत्ता सिद्धांत स्पष्ट करून, त्याचे शैक्षणिक महत्त्व लिहा
किंवा
थोर्णडाईकची प्रयत्न प्रमाद पद्धती स्पष्ट करून, त्याचे शैक्षणिक महत्त्व लिहा. (६ गुण)

प्र.३ रा - □िपा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**

1- गतिमंद विद्यार्थ्यांचे वैशिष्ट्ये लिहा.
2- स्व-संकल्पनेचे घटक स्पष्ट करा.
3- कारक विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
4- चांगल्या अध्ययन निष्पत्तीचे वैशिष्ट्ये.

विषय : PE2 | **वर्ष : प्रथम वर्ष**
गुण : २० गुण | **वेळ : १.०० ते २.००**

प्र.१ ला. अ) लिंगभाव संकल्पना स्पष्ट करा. किंवा
राष्ट्रीय महिला सक्षमीकरण धोरण २००१ स्पष्ट करा. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) राष्ट्रीय विकासासाठी शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा किंवा
लिंगपक्षपाताचे नकारात्मक परिणाम लिहा. (६ गुण)

प्र.३ रा - □िपा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**

१. पितृसत्ताक
२. राजा राममोहन रॉय
३. कैरो कृती कार्यक्रम.
४. राष्ट्रीय अभासक्रम आराखडा २०००

.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,
जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : PE3 **वर्ष : प्रथम वर्ष**

गुण : २० गुण **वेळ : ११.०० ते १२.००**

प्र.१ ला. अ) अभ्यासक्रमाची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा. किंवा

अभ्यासक्रम अंमलबजावणीत शाळेची भूमिका स्पष्ट करा. (६ गुण)

प्र.२ रा. ब) श्रवणाची प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा. किंवा

ज्ञानाची व्याख्या सांगून ज्ञान व माहिती तील फरक स्पष्ट करा. (६ गुण)

प्र.३ रा - ि□पा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**

1- मुलोद्योगी शिक्षण पद्धती.

2- बालकेंद्रित अभ्यासक्रम .

3- श्रवणाचे महत्व

विषय : PE4 **वर्ष : प्रथम वर्ष**

गुण : २० गुण **वेळ : १.०० ते २.००**

प्र.१. अ) आरोग्य व शारीरिक शिक्षणातील संबंध लिहा.

किंवा

ब) शालेय स्तरावर क्रीडा उपक्रमाचे महत्त्व लिहा. **(६ गुण)**

प्र.२. क) योग व आरोग्य शिक्षणातील समुपदेशकाची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ड) सामान्य आजारांच्या प्रतिबंधातील योगाची भूमिका स्पष्ट करा. **(६ गुण)**

प्र.३ रा - ि□पा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**

१) ध्यानाचे महत्त्व लिहा.

२) खेळ व क्रीडा उपक्रमाचे महत्त्व लिहा.

३) योग समुपदेशकाची गुणवैशिष्ट्ये लिहा.

४) आपत्कालीन व्यवस्थापन.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : मराठी　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　वर्ष : प्रथम वर्ष
गुण : २० गुण　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　वेळ : ११.०० ते १२.००

विषय : हिंदी　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　वर्ष : प्रथम वर्ष
गुण : २० गुण　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　वेळ : १.०० ते २.००

प्र.१ - दो मे से एक प्रश्न का उत्तर लिखितए　　　　**6 mks**

A. गद्य के अंतर्गत आनेवाली विविध साहित्यिक विधाओ का परिचय दिजीए।

OR

B. पद्य का उद्देश एवंम महत्व स्पष्ट किजीए।

प्र.२ - दो मे से एक प्रश्न का उत्तर लिखिए　　　　**6 mks**

C. हिंदी भाषा शिक्षक के आवश्यक गुण बताईए।

OR

D. हिंदी शिक्षण मे दृकश्राव्य साधनो का महत्व स्पष्ट किजीए।

प्र.३ - टिप्पणी किजीए (any two)　　　　**8 mks**

E) लिखित रचना और मौखिक रचना मे अंतर
F) गद्य और पद्य मे अंतर
G) गद्य का महत्व

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : इंग्रजी — **वर्ष : प्रथम वर्ष**

गुण : २० गुण — **वेळ : ११.०० ते १२.००**

Q-1. Writes down different. Method of teaching English grammar with their merits and demerits.

OR

Write the nature of teaching. **(6 Mks)**

Q-2. Difference between occupation and profession.

OR

What characteristics do you expect and good English teacher write them in your own words. **(6 Mks)**

Q-3. Short Note(any two) **(8 mks)**

1 kinds of sentence

2- E-sources

3-audio visual AIDS.

विषय : गणित — **वर्ष : प्रथम वर्ष**

गुण : २० गुण — **वेळ : ११.०० ते १२.००**

Que.1 - A) Sate the qualification of mathematics teacher at different leve.Write qualities of good mathematics teacher.

OR

B)State the 10 school Core component and writeb the role of math teacher in developing values. 6 Mks

Que.2 - C) Sate the teacher bas a community of learners. write importance of teachers math laboratory.

OR

D) What will be the (Simple) interest of 6000/- Rs for one year at the rate of 10 % per annum. 6 Mks

Que.3 - Short Notes (Any two) 8 Mks

E) Types of triangle on the basis of sides.

F) Types of quadrilateral.

G) How many liter of water will it hold in a rectangular tank, whose height is 1 meter and diameter is 70 cm.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : ईतिहास वर्ष : प्रथम वर्ष
गुण : २० गुण वेळ : ११.०० ते १२.००

प्र.१. अ) ईतिहास अध्यापनाची प्रकल्प पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) समवाय म्हणजे काय? □तिहास आणि भूगोलाचा समवाय लिहा. **(६ गुण)**

प्र.२. क) सम्राट अशोकावर कलिंग युद्धाचा झालेला परिणाम लिहा.

किंवा

ड) मूल्य सविस्तर स्पष्ट करा **(६ गुण)**

प्र.३ रा - ि□पा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**
१) ग्रीक संस्कृती.
२) आर्यांच्या वसाहती.
३) न्याय पुच्छा प्रक्रिया करण प्रतिमान.
४) अष्टांग मार्ग.

विषय : भुगोल **वर्ष : प्रथम वर्ष**
गुण : २० गुण **वेळ : १.०० ते २.००**

प्र.१. अ) प्राकृतिक भूगोलाची मूलभूत संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सागरी प्रवाह म्हणजे काय ? सागरी प्रवाहाचे प्रकार स्पष्ट करा **(६ गुण)**

प्र.२. क) भूगोल अध्यापनात आयसीटी चा उपयोग शिक्षक म्हणून तुम्ही कसा कराल.

किंवा

ड) आयसीटीचे स्वरूप स्पष्ट करून भूगोल अध्यापनात आयसीटी चे महत्व सांगा **(६ गुण)**

प्र.३ रा - ि□पा लिहा (कोणतेही दोन) **(८ गुण)**
१) किरणोत्सारी प्रदूषण (radioactive pollution)
२) ढगांचे प्रकार (types of clouds)
३) स्थानिक वारे (local winds)

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. संलग्नित,

जिजामाता शिक्षण संस्थेचे शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, नंदुरबार.

अंतर्गत परीक्षा क्र. २

विषय : विज्ञान — वर्ष : प्रथम वर्ष

गुण : २० गुण — वेळ : ११.०० ते १२.००

Que.1 - A) State the concept of curriculum with their types.

OR

B) Write the criteria of good science text book. — 6 Mks

Que.2 - C) Sate the types of printed devices. and write the importance of projected aids.

OR

D) State the methods of construction of science syllabus. — 6 Mks

Que.3 - Short Notes (Any two) — 8 Mks

E) Photosynthesis

F) Disaster management

G) Human digestive system.

|| अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ||

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

Kavayitri Bahinabai Chaudhari North Maharashtra University, Jalgaon

स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग

जा.क्र.कबचौउमवि/१४क/रासेयो/476/२०२३ दि.१३/१०/२०२३

प्रति,

मा.प्राचार्य/ संचालक /विभाग प्रमुख,

राष्ट्रीय सेवा योजनेचे शासन अनुदानित व स्वयंनिर्वाहि एकक असलेले

महाविद्यालये, मान्यता प्राप्त परिसंस्था व विद्यापीठ शैक्षणिक प्रशाळा-विभाग...

विषय :- मेरी माटी मेरा देश कार्यक्रमातंर्गत अमृत कलश यात्रा व सेल्फी फोटो अपलोड करणेबाबत..

संदर्भ :- क्र.रासेयो-२०२३/प्र.क्र.१७१/साशि-७दि.१२.ऑक्टोंबर,२०२३

महोदय/महोदया,

मा. राज्य संपर्क अधिकारी/विशेष कार्य अधिकारी राष्ट्रीय सेवा योजना मंत्रालय कक्ष उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग मुंबई यांचे संदर्भीय पत्र प्राप्त झाले असुन मेरी माटी मेरा देश कार्यक्रम अंतर्गत अमृत कलश संकलन गती वाढविण्याच्या दृष्टीने प्रत्येक महाविद्यालयात अमृत कलश यात्रा व सेल्फी फोटो पोर्टलवर अपलोड करण्याचा उपक्रम राबविण्यात यावा.पत्रात नमूद केल्या प्रमाणे संकलित केलेल्या अमृत कलशाची यात्रा महाविद्यालय परिसरात काढून यात्रेचा फोटो https://merimatimerades.gov.in/institute-login वर अपलोड करण्यात याव. तसेच महाविद्यालयातील प्रत्येक विद्यार्थीने माती हातात घेऊन सेल्फी फोटो काढावा व तो https://selfiwithmerimaati.in/photoupload या लिंक वर अपलोड करण्यात यावा असे नमूद केले आहे.

प्रस्तुत अनुषंगाने आपणास कळविण्यात येते की, नमूद शासन निर्देशान्वये आपल्या महाविद्यालयीन रासेयो एककांन मध्ये मेरी माटी मेरा देश कार्यक्रमा अंतर्गत अमृत कलश यात्रा व सेल्फी फोटो अपलोड करण्यात यावे. या उपक्रमात आपल्या रासेयो एककांचे कार्यक्रम अधिकारी,रासेयो स्वयंसेवक,शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यानां सहभागी होण्याविषयी प्रेरित करावे, व जास्तीत जास्त सेल्फी दिलेल्या लिंकवर अपलोड करावे.केलेल्या कार्यवाहिचा अहवाल तत्काळ nss@nmu.ac.in या लिंकवर सादर करावे.

आपला विश्वासू

(डॉ.सचिन ज.नांद्रे)

संचालक,राष्ट्रीय सेवा योजना

सोबत : शासन पत्र.

प्रतिलिपी :- जिल्हा- विभाग समन्वयक रासेयो- आपल्या क्षेत्रातील रासेयो एककांना मेरी माटी मेरा देश कार्यक्रमातंर्गत अमृत कलश यात्रा कार्यवाहि करावी.

प्रत :- १) मा.राज्य संपर्क अधिकारी/विशेष कर्य अधिकारी,उच्च व तंत्र विभाग,रासेयो,मंत्रालय कक्ष मुंबई.

२) मा.संचालक,प्रादेशिक संचालनालय,राष्ट्रीय सेवा योजना संचालनालय,पुणे.

३) विभागप्रमुख,कुलगुरु,कार्यालय,कबचौउमवि,जळगाव

४) विभागप्रमुख,प्र-कुलगुरु कार्यालय,कबचौउमवि,जळगाव

५) विभागप्रमुख,कुलसचिव कार्यालय,कबचौ उमवि,जळगाव